

**Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Józef Górny**

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2011 r.

**Pani
Prof. dr hab. Barbara Kudrycka
Minister
Nauki i Szkolnictwa Wyższego**

KNO-4100-05-01/2011
P/10/079

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała wykonanie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2010 r. budżetu państwa w części 28 - Nauka i w części 38 - Szkolnictwo wyższe oraz wykonanie planu finansowego Funduszu Nauki i Technologii Polskiej.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 21 kwietnia 2011 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, Najwyższa Izba Kontroli przekazuje Pani Minister niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie w 2010 r. budżetu państwa w części 28 Nauka i wykonanie planu finansowego Funduszu Nauki i Technologii Polskiej oraz pozytywnie z zastrzeżeniami wykonanie budżetu państwa w części 38 Szkolnictwo wyższe.

Formułując ocenę pozytywną wykonania budżetu państwa w części 28 wzięto pod uwagę: zgodne z przeznaczeniem rozdysponowanie środków na naukę, terminowe sporządzanie sprawozdań budżetowych, prawidłowe ewidencjonowanie i terminowe odprowadzanie na centralny rachunek bieżący budżetu państwa dochodów budżetowych.

Oceniając pozytywnie realizację budżetu państwa w części 38 wzięto pod uwagę: terminowe sporządzanie sprawozdań budżetowych, prawidłowe ewidencjonowanie i terminowe odprowadzanie na centralny rachunek bieżący budżetu państwa dochodów budżetowych, prawidłowe przeznaczenie wydatków na dotacje podmiotowe dla szkół wyższych na działalność dydaktyczną oraz pomoc materialną dla studentów i doktorantów.

Zastrzeżenia do wykonania budżetu państwa w części 38 dotyczą: niewykonania delegacji ustawowej w zakresie wydania rozporządzenia regulującego tryb udzielania i rozliczania dotacji na inwestycje oraz uwag dotyczących zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych w zakresie ewidencji dochodów i wydatków dysponenta głównego.

Pozytywna ocena wykonania planu finansowego Funduszu Nauki i Technologii Polskiej wynika z finansowania zadań inwestycyjnych jednostek naukowych i podmiotów działających na rzecz nauki oraz terminowego sporządzania sprawozdań budżetowych.

Pojedyncze nieprawidłowości w wykonaniu budżetu państwa w części 28 oraz planu finansowego Funduszu Nauki i Technologii Polskiej, opisane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, nie wpłynęły na ocenę ogólną.

1.1. Dochody budżetu państwa w części 28, określone w kwocie 12.050 tys. zł, zrealizowano w wysokości 44.168 tys. zł (tj. 366,5% planu).

Największy udział w strukturze dochodów części 28 miały dochody w dziale 730 Nauka w kwocie 43.619,2 tys. zł (98,8%), w tym 19.030,3 tys. zł (43,6%) stanowiły kwoty nieplanowane. Dotyczyło to zwrotu niewykorzystanych dotacji na: realizację projektów celowych i badawczych w kwocie 6.697,6 tys. zł (69,3%), działalność statutową oraz inwestycyjną jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych, działalność wspomagającą badania, współpracę naukowo-techniczną z zagranicą oraz pozostałą działalność w łącznej kwocie 2.975,1 tys. zł (30,7%).

W wyniku badania próby dochodów w kwocie 14.653,7 tys. zł (33,2%) stwierdzono, że dochody zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych oraz odprowadzone na rachunek budżetu państwa w prawidłowej wysokości i terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 9 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonania budżetu państwa¹.

Na koniec 2010 r. wystąpiły należności w kwocie 9.672,7 zł i w porównaniu do stanu na koniec grudnia 2009 r. (9.943,9 tys. zł) były niższe o 271,2 tys. zł, tj. o 2,7%.

W 2010 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego umorzył należności, bądź odstąpił od naliczania kar umownych, na kwotę 561,7 tys. zł. Dotyczyło to udzielonych pożyczek z byłego Centralnego Funduszu Rozwoju Nauki i Techniki, umów wieloletnich o realizację projektów celowych, kwot z tytułu nieterminowego wykonania umowy bądź wykonania umowy niezgodnie z jej treścią, zakończonego postępowania upadłościowego oraz

¹ Dz. U. Nr 116, poz. 784, ze zm.

wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego. W 2010 r. należności umorzono m.in.: Izolacji S. A. w Nidzicy (370 tys. zł), Uniwersytetowi Jagiellońskiemu (53,5 tys. zł), Instytutowi Matki i Dziecka w Warszawie (50 tys. zł), Fundacji Zamek Chudów (40,4 tys. zł), Uniwersytetowi Medycznemu w Poznaniu (25,9 tys. zł).

1.2. W części 38 plan dochodów w wysokości 150 tys. zł wykonano w łącznej kwocie 8.262,4 tys. zł (tj. 5.508%). Uzyskanie dochodów znacząco wyższych od planowanych wynikało głównie ze zwrotu przez szkoły wyższe niewykorzystanych dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie inwestycji w łącznej kwocie 6.644,2 tys. zł oraz zwrotu odsetek od tych dotacji w łącznej kwocie 751 tys. zł.

Na koniec 2010 r. w części 38 wystąpiły należności w łącznej kwocie 858,5 tys. zł, w tym od: Akademii Ekonomicznej w Katowicach z tytułu niewykorzystanej dotacji niewykorzystanej na zadanie inwestycyjne (508,2 tys. zł) wraz z odsetkami (194 tys. zł) oraz Uniwersytetu Zielonogórskiego z tytułu niewykorzystanej dotacji celowej (15,4 tys. zł).

2.1. Wydatki budżetu w części 28 zaplanowane w kwocie 4.435.503 tys. zł, które zwiększono w trakcie roku ze środków rezerw celowych budżetu państwa do kwoty 4.503.120,1 tys. zł (o 1,5%), zrealizowano w wysokości 4.419.132,9 tys. zł (tj. w 98,1% planu).

Na koniec roku w części 28 wystąpiły zobowiązania niewymagalne w kwocie 2.556,9 tys. zł, wyższe o 145,9 tys. zł (o 6,1%) od wykazanych na koniec 2009 r. i dotyczyły głównie dodatkowego wynagrodzenia rocznego.

Wydatki ze środków europejskich w części 28 na projekty objęte programami operacyjnymi Kapitał Ludzki (PO KL) i Innowacyjna Gospodarka (PO IG) ustalone w kwocie 1.570.681,5 tys. zł, wykonano w wysokości 1.471.218,4 tys. zł, tj. stanowiącej 93,7% wielkości planowanej, w tym: na projekty realizowane w ramach PO KL wykorzystano 25.417,5 tys. zł i na projekty realizowane w ramach PO IG - 1.445.800,9 tys. zł.

2.2. Wydatki budżetu w części 38 zaplanowane w kwocie 9.453.838 tys. zł, które zwiększono w trakcie roku ze środków rezerw celowych budżetu państwa do kwoty 9.641.024 tys. zł (o 2%), zrealizowano w wysokości 9.606.294,7 tys. zł (tj. w 99,6% planu).

Na koniec 2010 r. w części 38 wystąpiły zobowiązania niewymagalne w kwocie 1.107,5 tys. zł, wyższe od zobowiązań wykazanych na koniec grudnia 2009 r. o 125,8 tys. zł (tj. 12,8%) i dotyczyły dodatkowego wynagrodzenia rocznego oraz pozostałych płatności przypadających na 2011 r. Zobowiązania w trzech podległych jednostkach budżetowych wyniosły 348 tys. zł (Biurze Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej –

145,2 tys. zł, Biurze Państwowej Komisji Akredytacyjnej - 131,4 tys. zł, Biurze Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów - 71,4 tys. zł).

Wykonanie wydatków budżetu środków europejskich w części 38 wyniosło 706.928,6 tys. zł, tj. 93,2% wydatków planowanych (po zmianach), z tego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ) wykorzystano 265.156,2 tys. zł, tj. całość środków, a w ramach PO KL - 441.178,9 tys. zł, tj. 89,5% wydatków ustalonych planem (po zmianach).

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie wypełnił delegacji ustawowej zawartej w art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym² do wydania, w porozumieniu z właściwymi ministrami, rozporządzenia określającego tryb udzielania oraz tryb i zasady rozliczania dotacji na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, o których mowa w powołanej ustawie.

Kontrola wykazała, że pisma Ministra informujące o udzieleniu dotacji na inwestycje nie zawierały określonego terminu i sposobu rozliczenia dotacji, terminu zwrotu niewykorzystanej części dotacji oraz trybu kontroli wykonania zadania. Zdaniem NIK, celowe było udzielanie tych dotacji na podstawie umów, zgodnie z art. 150 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³. Umowy powinny określać w szczególności: szczegółowy opis zadania, ze wskazaniem celu na jaki dotacja została przyznana i termin jego wykonania, wysokość udzielonej dotacji, termin wykorzystania dotacji, termin i sposób rozliczenia dotacji oraz termin zwrotu niewykorzystanej części dotacji i tryb kontroli wykonania zadania.

Z rocznych informacji o realizacji inwestycji przekazanych Ministerstwu przez szkoły wyższe wynikało, że według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. pięć uczelni nie wykorzystało 31.442,8 tys. zł przeznaczonych na realizację siedmiu inwestycji, a środki te zostały wydatkowane przez uczelnie w styczniu 2011 r. Podstawę wydatkowania części powyższych dotacji w roku następnym stanowił art. 98 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, który stanowi, że niewykorzystane w danym roku środki finansowe pozostają w dyspozycji uczelni.

3. Przychody Funduszu Nauki i Technologii Polskiej (Fundusz), zaplanowane w wysokości 500.000 tys. zł, wykonane zostały w 2010 r. w kwocie 446.230,5 tys. zł, tj. w 89,2%

² Dz. U. Nr 164, poz. 1365, ze zm.

³ Dz. U. Nr 157, poz. 1240, ze zm.

wielkości planowanej, a zaplanowane wydatki w wysokości 500.000 tys. zł wykonano w kwocie 354.636,1 tys. zł (70,9%).

W 2010 r. na rachunku Funduszu znajdowały się środki w wysokości 538.562,1 tys. zł, przy czym na koniec roku stan tych środków stanowił 34,1% ww. kwoty i wyniósł 183.926,1 tys. zł, w tym 82.297,6 tys. zł, tj. 18,7% ogółu przychodów Ministerstwo Skarbu Państwa przekazało w grudniu 2010 r. Oznacza to, że nie został zrealizowany wniosek sformułowany po kontroli wykonania państwa w 2009 r. dotyczący pełnego wykorzystania środków Funduszu.

W trakcie kontroli stwierdzono, że w 2010 r. ze środków Funduszu wspierano inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych. Zgodnie z art. 56 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji⁴, tworzącym ten Fundusz, kwoty te przeznaczone mogły być również na cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej, w tym wspieranie szczególnie ważnych kierunków badań naukowych lub prac rozwojowych oraz promocję i upowszechnianie nauki.

4. Przeciętne zatrudnienie w części 28 w 2010 r. wyniosło 378 etatów i w porównaniu z rokiem 2009 było mniejsze o 6 etatów, tj. o 1,2%. Wydatki na wynagrodzenia zrealizowano w kwocie 27.068,6 tys. zł i w porównaniu z rokiem 2009 r. wzrosły o 35,5 tys. zł, tj. o 0,1%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (łącznie z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym) przypadające na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 5.967 zł i było wyższe w porównaniu do 2009 r. o 101 zł, tj. o 1,7%.

W 2010 r. przeciętne zatrudnienie w części 38 wyniosło 123.824 etatów i w porównaniu z rokiem 2009 było wyższe o 1.729 etatów, tj. o 1,4%. Wydatki na wynagrodzenia zrealizowano w kwocie 6.831.583,5 tys. zł i w porównaniu do 2009 r. wzrosły o 372.908,9 tys. zł, tj. o 5,8%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (łącznie z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym) przypadające na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 4.579,6 zł i było wyższe w porównaniu do 2009 r. o 171,4 zł, tj. o 3,9%.

W 2010 r. przeciętne zatrudnienie w Ministerstwie w części 38 wyniosło 129 etatów i w porównaniu z rokiem 2009 było wyższe o 9 etatów, tj. o 7,5%. Wydatki na wynagrodzenia zrealizowano w kwocie 9.555,9 tys. zł i w porównaniu do 2009 r. wzrosły o 906,1 tys. zł, tj. o 10,5%. W 2010 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie (łącznie

⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, ze zm.

z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym) przypadające na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 6.173 zł i było wyższe w porównaniu do 2009 r. o 364 zł, tj. o 6,3%.

5. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wiarygodność ksiąg rachunkowych (w odniesieniu do rocznych i bieżących sprawozdań budżetowych).

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje zgodność (poprawność formalną dowodów i zapisów księgowych) oraz wiarygodność sprawozdań rocznych i bieżących Ministerstwa w zakresie dysponenta III stopnia, a także skuteczność funkcjonowania systemu rachunkowości i procedur kontroli finansowej.

Uwagi NIK dotyczą stosowanego przez dysponenta głównego części 28 i części 38 systemu komputerowego, który umożliwiał wprowadzanie zapisów w księgach rachunkowych bez ich zatwierdzenia zarówno w okresie sprawozdawczym jak też po jego upływie i sporządzeniu sprawozdań budżetowych. Było to niezgodne z art. 23 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵.

6. Najwyższa Izba Kontroli wydaje pozytywną opinię w zakresie wiarygodności jednostkowych i łącznych sprawozdań budżetowych: z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27), z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28), o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23), o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N), o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń (Rb-Z), z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków UE i innych (Rb-28 Programy) oraz sprawozdania budżetu środków europejskich z wykonania wydatków (Rb-28 UE). Sprawozdania te przekazują prawdziwy i rzetelny obraz dochodów, wydatków, a także należności i zobowiązań w 2010 r.

Najwyższa Izba Kontroli wydaje pozytywną opinię w zakresie wiarygodności rocznych sprawozdań Funduszu: z wykonania planów finansowych funduszy celowych nieposiadających osobowości prawnej (Rb-33), z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na 2010 r., planu finansowego państwowego funduszu celowego (Rb-40), o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N), o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń (Rb-Z).

7. Ministerstwo zgłosiło do projektu ustawy budżetowej w układzie zadaniowym, w części 28 (w ramach funkcji 10 – *Nauka polska* i 22 - *Planowanie strategiczne oraz*

⁵ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, ze zm.

obsługa administracyjna i techniczna) osiem zadań i dziesięć podzadań wraz z opisem celów, mierników wykonania oraz kosztów ich realizacji. W części 38 budżet w układzie zadaniowym realizowano w ramach sześciu funkcji: 3 - *Działalność edukacyjna, wychowawcza i opiekuńcza państwa*, w tym zadania priorytetowego *Zapewnienie powszechności kształcenia*, 11 - *Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic*, 15 - *Polityka zagraniczna*, 16 - *Sprawy obywatelskie*, 20 - *Organizacja opieki zdrowotnej i polityka zdrowotna* oraz 22 - *Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna*.

Do kontroli wybrano realizację podzadania 10.4.2. program wieloletni *Ekspozycja Centrum Nauki Kopernik* ujętego w ramach funkcji 10 *Nauka polska*, w zadaniu 10.4. *Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja nauki*. Do monitorowania realizacji podzadania Ministerstwo przyjęło miernik *oddane do użytku urządzenia ekspozycji stałej i programy planetarium*. W 2010 r. na realizację programu wieloletniego *Ekspozycja Centrum Nauki Kopernik* poniesiono wydatki w wysokości 15.441 tys. zł (tj. 91,3% planu po zmianach).

* * *

Przedkładając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) wydanie rozporządzenia dotyczącego udzielania oraz trybu rozliczania dotacji przeznaczonych na dofinansowanie lub finansowanie inwestycji uczelni,
- 2) podjęcie skutecznych działań w celu pełnego wykorzystania środków z Funduszu Nauki i Technologii Polskiej, z uwzględnieniem celów wskazanych w ustawie tworzącej ten Fundusz.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pani Minister o przesłanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Minister prawo zgłoszenia na piśmie do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania uchwały Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.